

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo

Stane četrtletno: K 8000.—

Za Jugoslavijo
četrtletno: 25 Din.

Posamezna številka 800 kron

Leto III.

Dunaj, 24. oktobra 1923.

Št. 43.

Našim naročnikom!

List postaja vedno dražji. Vzrok tej draginji je še vedno stopajoči indeks, visoke delavske mezde in končno tudi tiskarske potrebščine. Da bi cene v kratkem padle, ni pričakovati. To so uvideli tudi vsi drugi avstrijski listi, ki so zvišali naročnino že pred meseci. Tudi našo obstoječo razmere prisilile, da zvišamo za zadnje četrtletje naročnino na 8000 kron.

„Koroški Slovenec“ stane torej od 1. oktobra 1923 do 1. januarja 1924:

Za Avstrijo . . . . . 8000 kron

Za Jugoslavijo . . . . . 25 Din.

Posamezna številka . . . . . 800 kron

Naročniki, ki ste naročnino za zadnje četrtletje že vposlali, imate doplačati še 3000 kron.

Upravništvo „Kor. Slovenca“.

Po volitvah.

Slovinci ohranili dosedanje posestno stanje kljub temu, da so se proti nam zaklele vse nemške stranke. Socijalni demokrati pa so izgubili štiri deželne poslance in s tem deželnega glavarja.

Volilni boj, ki je povzročil toliko vznemirjenja tudi med Slovenci, je torej končan. Zmagale so v obče meščanske stranke, ki se zavzemajo za ureditev države po dr. Seipelovem načrtu. Na Koroškem so nastopile vse nesocijalistične stranke pod imenom „Einheitsliste“. Namen te zveze je bil predvsem, odstraniti socijalne demokrate od vlade ter zadeti smrtni udarec koroškim Slovencem. Prvo so dosegli, akoravno socijalni demokrati na številu glasov niso nič izgubili. Vsled dobre udeležbe pri volitvah, ki znaša v veliko občinah nad 90%, so dosegle meščanske stranke od 42 poslancev za deželni zbor 24, dočim jih je pripadlo socijalnim demokratom 15, torej 4 manj kakor so jih imeli dosedaj. Razven teh pride v deželni zbor tudi eden nacijsocija-

list. Meščanske stranke dobe tedaj deželnega glavarja, za katero mesto je določen voditelj Bauernbunda, Šumy.

Glede koroških Slovencev pa moramo reči, da so se vrgle vse stranke proti nam, torej tudi socijalni demokrate z vso silo. Vsi so bili mnenja, da se bo dalo dobiti za nove volitve in za njihovo stranko največ glasov med Slovenci. Zato se tudi niso strašili nobenega sredstva ter delali ravno tako kakor za časa plebiscita z denarjem, blagom, obljubami, goljufijami in grožnjami, kakor je pač najbolje kazalo. Pritisk je bil zadnje dni tako silen, da se je bilo bati, da ga naše ljudstvo ne bo moglo vzdržati. Kljub temu, da razven nekaj duhovščine nimamo skoraj nobene inteligence in da tudi nismo imeli na razpolago kakor nemške stranke denarnih sredstev in agitatorjev, se nam je pri teh volitvah posrečilo ohraniti dosedanje število glasov in dva deželna poslance.

Vse nemške stranke so pričakovale, da bomo Slovenci pri teh volitvah nazadovali. Zato vsemogoče neprilike, ki so jih nam povzročali in delali zmešnjavo med našimi volilci. Opozoriti hočemo samo na odklonitev naše kandidatne liste in na agitacijo, da Slovenci ne volimo. Kdor upošteva ves ta volilni manevar in prebrisan nemško taktiko, ki jo porabljajo Nemci pri vseh takih prilikah v dosegu svojega cilja proti nam, ta se mora v resnici čuditi, kako je bilo mogoče doseči toliko število glasov. Tega nasprotniki v resnici niso pričakovali.

Naskok, ki so ga hoteli izvršiti na našo stranko, je bil torej odbit. Sedaj pa mora biti naša naloga, da gremo s podvojeno silo na delo in da bomo skušali izpopolniti našo politično in gospodarsko organizacijo ter tako utrditi našo stranko, da bo mogla kljubovati vsem nasprotnikom.

Inserirajte v Koroškem Slovencu!

Slovinci na Koroškem.

V „Karintiji“, zgodovinskem časopisu za Koroško, razpravlja prof. Wutte o etnografičnem poročilu srbsko-hrvaško-slovenske delegacije pri mirovni konferenci v Parizu l. 1919. Oddelek o Koroški je spisal dr. Lambert Ehrlich in tega naši nemški prijatelji ne morejo prebaviti.

Prof. Cvijič, ki je ta spis izdal, pravi, da so se koroški Slovenci okoli polovice XIX. stol. vzbudili, in da so tedaj postavili svoje narodne mejnike severno od Drave, in da so se teh mej z malimi spremembami držali dozdej. Le tu in tam kaže ta meja kak prodirajoč kot, imenuje ga „ponemčujoč žep“ — kjer bivajo več ali manj ponemčeni Slovenci, ki pa so vsi zmožni obeh jezikov. Takšni žepi ponemčevanja rastejo ob zemljepisno važnih točkah in črtah, n. pr. ob mestih in železnicah. To prodiranje nemškega jezika pripisuje Cvijič doslednemu ponemčevanju.

Dr. Wutte pa pravi: „Dr. Cvijič se moti; odkar so nastale železnice, vzcveteli ste industrija in trgovina, dvignil se je promet. Nemeč Slovenca kulturelno in gospodarsko nadkriljuje, naravno se močneje mreži, in tujski promet tudi utrjuje nemški živelj.“ Stvar pa le ni takšna. Industrija nam je res prinesla nekaj tujih inženjerjev. Zakaj v teh službah nimamo sinov lastnega ljudstva? Mar nimamo fantov, sposobnih za študiranje? Ali ni naše nemško šolstvo v slovanskih krajih že petdeset let sem oviralo in zabranjevalo naravni razvoj ljudstva? A ti inženjerji naših industrijskih krajev ne bi mogli zastrupiti, ko ne bi bila vsega ozračja kvarila nesrečna nemškutarija. Industrija nam je dovedla nemške inženjerje, ali ona je privedla tudi mnogo slovenskih delavcev. Delavci v Prevaljah so bili Slovenci, v Guštajnu Slovenci, v Bistrici Slovenci, v Borovljah Slovenci. Žal so bili ti reveži vedno od svoje gospode tako odvisni, da se narodno niso mogli ganiti, in zdaj so prešli premnogi v socijalistični tabor, ter tam zopet volijo kot da bi bili Nemci. Ali ni v štajerskih fužinah mnogo Slovencev delavcev? Da celo v Porurju jih

PODLISTEK

L. M.:

Zakleta deklica.

Ko sem bil še mlad, so nam naš oče pravili v dolgih zimskih večerih sledečo pravljico:

V času, ko so bili gospodarji naših gozdov še volkovi in medvedi, je gnal nekega jutra mlad pastir svoje ovce na Ukovsko planino. Pomočnik in tovariš mu je bil velik, dobro izvežban in vesten pes s širokim pasom okrog vratu, polnim špičastih žrebljev in podobnim jezevi koži. Kot čuvaj črede se je moral pogosto boriti s požrešnimi in lačnimi volkovi in ravno ta bodeči pas mu je še vedno pripomogel do zmage nad njimi, ker ga nobeden ni mogel zagrabiti za vrat.

Ko je prignal pastir svoje ovce pod Vršič, je slišal od daleč dekliški glas, ki je klical svinje. Zaukazal je psu, naj čuva čredo in šel iz radovednosti za glasom. Prišedši do neke skale z veliko votlino je započil svojo zakrivljeno palico v zemljo in čakal, da bi kaj videl

ali slišal. Ni čakal dolgo. Okoli Vršiča je prišla mlada in zala deklica, ga milo pogledala in zbežala v votlino...

Kot pribit je stal pastir in razmišljal, odkod bi mogla biti ta deklica, ko pozna v Ukvah vendar vse ljudi, ki je klicala svinje, katerih na tej planini ni, in kaj dela v votlini, v katero se on nikdar ni upal. V tem trenutku se mu je deklica v votlini zopet prikazala in mu namignila, naj stopi bliže. Ojunačil se je in stopil v votlino k deklici. Deklica ga je zopet milo žalostno pogledala in mu rekla: „Ljubi Joško! Meni je zelo dolg čas, ali znaš kockati ali kvartati?“ Ko je Joško pritrdil, ga je peljala v votlino, kjer je bila že pripravljena miza in klopi. Vsedla sta se in začela igrati. Bliskovito je minilo celo popoldne.

Drugi dan ga je že čakala pred votlino. Dopadla se mu je deklica, zato jo je hotel vprašati odkod je in kaj tukaj dela v tej samoti. Ali ko ga je zopet tako milo žalostno pogledala, je na vse čisto pozabil. Začela sta zopet s kvartanjem, med katerim je padla deklici pogosto kvarta na tla. Vedno je bil Joško hitrejši in jo pobral. Enkrat pa je bila deklica hitrejša in tedaj — je zagledal mesto deklice na tleh

ostudno kačo, ki je osuplemu dečku tako govorila: „Ne boj se me! Jaz sem zakleta deklica, rojena na Podendorfu v Ziljski dolini. Ko sem bila stara 3 leta, sem dobila vsak dan izpod krave lonček toplega mleka. Nerega dne pa, ko je bil moj oče, plemič Aichelburg, odsoten, sva bile z mamo same doma. Ravno istega dne pa krava ni imela mleka, da mi ga mama na nobeden način ni mogla dati. Ker pa nisem odnehala ga zahtevati, se je mama razjezila in me proklela. V istem trenutku sem se znašla pod to skalo, kjer čakam že leta na rešitelja. Le ti, ki si še nedolžen, me moreš rešiti.“

Medtem se je izpremenila zopet v deklico in sedla še dosti lepša zopet na svojo klopi. V sledečem pogovoru ga je vprašala, če jo hoče rešiti, ker bo z njo dobil tudi ogromno bogastvo. Ojunačil se je Joško in jo vprašal, na kakšen način jo more rešiti. Deklica mu je odgovorila: „Pridi jutri zvečer pred ednajstvo uro pred votlino, naredi velik ris okoli sebe in čakaj... Ne bo trajalo dolgo in pridrdrala bo okoli Vršiča mimo tebe ognjena kočija, v kateri bom sedela jaz. Ko se bom tretjič peljala proti tebi, bom ti pomolila roko, ki jo

je in pošteni nemški duhovniki v Hombornu so se naučili slovenskega jezika, da zamorejo pastirovati tudi naše ljudi. Dr. Wutte pa trdi, da se na Koroškem širi nemštvo po industriji! Ne industrija ni ponemčevala, ponemčevali so vsenemški uradniki v tovarnah, in za industrijo bi bilo boljše, ko bi se bili uradniki bolje brigali za prospevanje industrije, nego za prospevanje nemškutarije.

In trgovina nam je baje prinesla Nemce! Pogledjmo praktično: Med trgovci so Nemci, ali pogledjmo napis: Rasečnik — Slovenec, Lesnik — Slovenec, Ogris — Slovenec, Jaric — Slovenec, Plasch — Slovenec, Tschernitz — Slovenec, Seebacher — Slovenec, Prosen — Slovenec. Menda človek pri nikomur v Celovcu ni varen, da ne zadene ob slovensko kri, izvzemši — žide. Trgovci, ki jih imenujemo, so seve v ljudskem zapisniku zapisani vsi kot Nemci in se morebiti vsi kot Nemce zavedajo, ali njihovi stariši so bili Slovenci. G. Wutte, idite v četrtek na trg poslušat in prepričajte se, ali ta nemška gospoda še govori slovenski ali ne? In če je kateri trgovec Nemec, si bo za pomočnika in učenca vzel slovenskega fanta, ker ob Nemcih v Celovcu trgovec ne more živeti. In da se je vsa ta inteligenca ponemčila, je sad sistematičnega zatiranja vsega, kar bi bilo slovensko.

Nemec kulturno nadkriljuje Slovenca! Pojdite se že solit z vašo kulturo: šnopsarija, nenravnost, prozorne kikle do kolen pri ženskah, to je vaša kultura. Predobro vemo, da mi Slovenci zaostajamo, ker nam ne daste naših šol, a žuljave roke naših kmetov so nam svetjša kultura nego fine nemškutarske rokavice. Naša kultura je ob delavnikih pošteno delo, ob nedeljah pa naša slovenska božja služba.

Najbolj smešno je, če dr. Wutte trdi, da se nemštvo hitreje množi nego slovenstvo. Ko so Nemci pred 20 leti na enkrat našli v Vetrinju 80% Nemcev, ko jih je bilo 10 let poprej le 30% okroglo, se je vsa Nemčija razveselila, da je v nemštvu toliko npravne moči, da je imelo 300 nemških ljudi v Vetrinju v 10 letih 600 otrok. in vedeli so, da to ni kaka sistematična nemškutarija, marveč naravni razvoj! Berolin in severno Nemčijo preplavljajo Poljaki, Dunaj Čehi. Jugoslavijo pa bodo preplavili rodovitni koroški nemškutarji!

Dr. Wutte v nadaljevanju svojega članka trdi, da je Cvijič preveč veroval svojim zapuščankom, to je dr. Ehrlichu. „Nemcem prijazni Slovenci na Koroškem pač tvorijo večino in tako se napredovanje Nemcev ne da zabraniti. Nemcem prijazni Slovenec je na jezikovni meji stara prikazen, ki izvira iz zavesti, da je Koroška gospodarska in kulturna enota.“ Naši nemški sosedi hočejo delati razliko med Slovenci, ki so baje Nemcem prijazni in narodno zavednimi, kot da bi bili ti kakemu Nemcu sovražni! Razlika med nami je malo drugačna: tukaj od Nemcev plačani „lulej“, ki ne ve, kaj je, ki hodi pri volitvah za bauernbundom in

moraš prijeti in me potegniti k sebi v ris. Tako me boš rešil. Opozarjam te samo še na to, da v risu ne smeš pogledati kvišku, ker bo nad tvojo glavo visel na niti mlinski kamen in poleg njega bo stal sam vrag s škarjami.“ Joško je seveda vse trdno obljubil.

Kako počasi se je bližal usodepolni večer. Pred določeno uro je v strahu in trepetu zarisal s palico velik ris okoli sebe in čakal. Najraje bi ušel ali pohlel po bogastvu in ljubezen do deklice sta ga slednji trenutek zopet okorajžila. In že je pridrdrala ognjena kočija in smuknila mimo niega prvič, drugič... Sedaj ga je premagala radovednost in pogledal je navzgor. Medtem pa je zdrknila mimo njega ognjena kočija — tretjič. Iz votline pa se je slišal njen jok in prokletstvo: „Proklet bodi, ker si me, mesto da bi me rešil, potisnil še v večje trpljenje! Mnogo let bo še poteklo predno bo prinesla ptičica v kljunčku seme, iz katerega bo zrasla debela smreka, ki bo posekana in sežegana v deske, iz katerih se bo naredila zibelka in tisti, ki se bo v njej prvi zibal, me bo rešil.“

drugihmal za nemškimi uradniki; na drugi strani pa Slovenec, ki se zaveda svojih pravic v šoli, cerkvi in uradih, ki je ponosen, da se ne da sramotiti radi svoje narodnosti.

Jezikovna meja, ki jo je dr. Ehrlich začrtal, seve dr. Wutteju ne ugaja. Huduje se, da se omenja staro poročilo iz l. 1857, ki pravi, da je bilo tedaj v Celovcu 6000 Slovencev in le 3000 Nemcev, češ, da se je ta trditev že davno ovrгла. Tu vsi dokazujemo eden mimo drugega, ker se ne razumemo med seboj. Najprej moramo vedeti, kaj pomeni Nemcem beseda „Nemec“ ali „Slovenec“ in kaj ti besedi pomenita nam? Na Angleškem je mnogo Ircev, ki svojega irskega jezika več ne umejo, pa se le štejejo za Irce. Mi ljudi, ki ne znajo več slovenski, ne štejemo kot Slovence, a dovoliti se nam mora, da štejemo kot Slovence vse, kar doma v družini govori slovenski, četudi so se ti ljudje pri ljudskem štetju, ker so „Nemcem prijazni“, zapisali od nemških zaupnikov za Nemce. Nemci pa štejejo za Slovence samo narodno zavednega človeka, ki je često moral ugovarjati proti nemškemu vpisovanju. Zato odklanjamo dr. Wuttejevo in drugo dokazovanje, ki je vse vkup vredno le piškav oreh in nič več.

Dr. Wutte se sklicuje na prof. Czoerniga, ki označuje vso okolico severno Celovca za nemško! Draga nam je znanost, ljubša pa le resnica! In ta je, da celovška okolica severno Celovca še danes ni popolnoma nemška; ljudje vsi znajo nemški, a medseboj stari ljudje še često govorijo slovenski, ker so Slovenci! Če Czoernig še južno Celovca označuje „obširne kraje“ kot nemške, je to stvar njegove znanstvene reputacije, to se pravi, potem je nehal biti znanstvenik in je postal strankar.

Zelo neprijetno je našim narodnim nasprotnikom, da se je ljudsko štetje izvršilo tudi od župnih uradov. Dr. Wutte temu štetju odreka vsako vrednost, ker so jo baje izvedli narodni slovenski duhovniki! Seveda nemški učitelji, ki so šli za Nemce, niso strankarski in njihovo štetje je baje popolnoma objektivno! Kje na svetu je osel, ki si bo pustil take basni natvezati? Ko bi bil dr. Wutte rekel, samo cerkvenega štetja ne priznamo, bi to umeli, ali da to štetje odklanja in prizna samo štetje naših zagriženih narodnih nasprotnikov, s tem jemlje svojim izvajanjem sploh vso vrednost. Koroška ni imela nobenega slovenskega škofa, pa naj bi bili duhovniki neovirano ponemčevali po cerkvah, ne da bi jim bil kak škof delal ovire? Dr. Wutte, ali vam to svet verjame? Pojdite vsaj vprašat tiste poštene nemške duhovnike, ki so se naučili slovenskega jezika, predno so kompetirali med Slovence. Vemo, da je med nami Nemcev, a naša nemškutarija ni Nemec, marveč neka moralna in socialna gniloba, ki se je napravila med narodoma. Slovenci so, smilijo se nam, a ne moremo zabraniti, da ne bi hodili slepo za svojimi zapeljivci, ki jih izkoriščajo in zaničujejo.

Ali si že kaj pisal v Koroškega Slovenca?

POLITIČNI PREGLED

Avstrija.

Izid volitev. Prošle volitve niso prinesle nikakih presenečenj. Skoro vse stranke so ostale enako močne. Doslej je bilo v državnem zboru 183 poslancev; krščanski socialci so jih imeli 85, socialdemokrati 69, vsenemci in Landbund 28. Vsled štedenja se je število poslancev znižalo na 165; od teh so dobili po dosedanjih računih kršč. socialci 81 mandatov, socialdemokrati 66, vsenemci in Landbund 18 mandatov. Razmerje glasov: nesocialistične stranke v celih državi 1,670.000, socialisti in komunisti 1,193.000 glasov. Socialdemokrati imajo večino samo v dunajskem deželnem zboru. Kršč. socialci in soc. demokrati so na račun vsenemcev in Landbunda obdržali prime-roma staro število mandatov, celo pridobili so nekoliko. S tem se je vladna večina, ki je za Seipelnovo politiko nekoliko zmanjšala.

Na Koroškem so socialisti obdržali sicer prejšnje število glasov, a kljub temu izgubili nekaj mandatov in deželnega glavarja. Veljavno je na Koroškem volilo 166.000 volilcev okroglo: 107.000 glasov so dobile nesocialistične stranke in 61.000 glasov socialdemokrati in komunisti. Potemtakem bo sestavljen bodoči deželni zbor iz 24 einheitslistarjev, 15 socialdemokratov, 2 Slovencev in 1 narodnega socialista, skupaj 42. Einheitslista ima večino. V državni zbor pošlje Koroška 6 kandidatov Einheitsliste in 4 socialdemokrate. Popolnoma natančen izid volitev še ni znan.

Nemčija.

Notranji položaj Nemčije je obupen. Treba nam je pogledati samo tečaj nemške marke in vse nam postane jasno. Marka se v Curihu ne notira več; s tem je nehala biti mednarodno plačilno sredstvo. Služi samo še kot menjalno sredstvo za manjša plačila, večje svote se glase vse na dolarje ali zlato marko. Najmanjše plačilno sredstvo je sedaj milijon mark. Od 1. sept. dalje se morajo plačevati tudi že davki na zlato podlagi.

Kakor pada marka, tako raste draginja in beda, ki tira gladujoče ljudstvo v obup. Zadnje tedne se vršijo po vseh mestih krvavi protidraginjski izgredi. Gladne mase plenijo trgovine z živili in mešanim blagom in z živili naložene vozove. Policija nastopa povsod z orožjem. Kmetje za denar nočejo več prodajati; svoje pridelke zamenjavajo za umetna gnojila. Četudi je letos v Nemčiji letina za 47% boljša nego lani, vlada kljub temu glad, ker za sam papir pač nihče noče prodajati. To so znaki, ki napovedujejo vihar.

V Porurju močno narašča s pomočjo zasedbenih oblasti republikansko gibanje. V Aachen, Bonu, Mainzu, Wiesbadenu itd. so separatisti razglasili neodvisno porensko republiko. Kako dalekosežne posledice bo imelo to gibanje za nemško državo, se da težko prerokovati.

DOMAČE NOVICE

Št. Vid v Podjuni. (Nesreča.) V petek 11. t. m. se je ponesrečil v kamnolomu celulozne tvornice na Rebrci g. Rok Ziegler, pd. Lökš na Proboju. 7 kg težak kamen se je utrgal v veliki višini in priletel z vso silo imenovanemu na glavo. Razbil mu je glavo tako, da je hipoma obležal v nezavesti. Prepeljali so ga v deželno bolnišnico v Celovec, kjer je siromak pri operaciji v strašanskih bolečinah zatisnil za vedno svoje oči. V sredo zvečer so zemeljske ostanke rajnega pripeljali v domačo faro, kjer so ga dan navrh pod številnim spremstvom sorodnikov in znancev položili v hladno zemljo. N. p. v m. — Pri prevozu rakve se je dogodil neobičajen slučaj, ki je priča današnje podivjanosti in nenravnosti. Kmet, ki je imel osebno sovražstvo do rajnega, je priletel k rakvi, pobijal po njej, pljuval in med groznimi psovkami predbacival mrliču vsemogoče hudobije. Tako daleč smo toraj prišli, da že mrlič ni imajo več miru na tem svetu; kako naj živijo šele potem živi med seboj v miru.

Spodnji Rož. 10. oktober, praznik naših heimatdienstlarjev, je minul pri nas brez vsake slovesnosti. Kmetje in delavci so pridno delali, ker se pač dobro zavedajo, da tistih zlatih časov, katere so jim sedanji koritarji obetali pred plebiscitom nikdar in nikoli ne bo. Le v Borovljah in tam v Resnici pri udovcu so uganjali razni postopači in seveda brezizgibni uradniki svoj dirindaj. Pa tudi lahko. Delomržne postopače plačuje heimatdienst, uradniki pa vlečejo mastne plače in tako bogata dežela, kakor je naša ungeteilt Koroška, jim itak lahko 365 dni v letu da — frei.

Sele. (Nesreče.) Gregor Mak, najemnik Štinove kmetije, je pri napravljanju vejnikov padel z lipe kakih 15 m globoko in si poškodoval hrbtenico. Želimo pridnemu možu, da se kmalu ozdravi. — Vozniku Tomažu Kelih, pd. Pavelnu, pa je poginila kobila, s katero je služil kruh. Gotovo hud udarec pri sedanji draginji.

Skočidol—Podravlje. Zvonovi bronasti od tvrdke Szabó so došli. Blagoslovili jih bomo v nedeljo dne 28. t. m., in sicer one za Podravlje (2) ob osmih, one za Skočidol (4) ob desetih. Med njimi je največji (1200 kg) in drugi (600 kg) — pol dar iz Amerike.

DRUŠTVENI VESTNIK

Št. Primož v Podjuni. (Igra.) Po dolgem času so naši igralci zopet nastopili na odru. Tokrat so uprizorili lepo ljudsko igro „Tihotapec“. Za predstavo ni vladalo samo veliko zanimanje, ampak tudi udeležba je bila nadvse pričakovanje mnogoštevilna. Naša mala gledališka dvorana pri Voglu je bila nabito polna. Nismo se varali. Igralci so svoje vloge prav mojstrsko izvedli. Vse vloge ženske kakor moške, so bile izvrstno igrane. Posebno imamo povdariti Štibernikovega Franceta (Rupic Jurija) in očeta Štibernika (Ravnjak Janeza), ki svoji vlogi nista samo igrala, ampak z dušo in telesom doživljala. Igra se nam je tako dopadla, da bi jo radi še enkrat videli. Le tako naprei!

GOSPODARSKI VESTNIK

Sadjarstva opravila v novembru.

Sadje je spravljeno. Jesenska slana je opravila listje. Rast je prenehala popolnoma. Drevje se pripravlja za zimski počitek. Sadjarstvo leto je končano.

Za marljivega sadjarja pa napoči z novembrom nova doba dela — potrebnega in koristnega dela.

Ko je drevje popolnoma golo, storimo najbolje, ako prav do čistega pograbilimo vse listje pod njim in ga čez zimo porabimo za steljo. Še bolje bi bilo, ako bi ga sežgali. V njem namreč prezimujejo trosi vseh listnih boleznih. Ako listje pustimo na tleh ali na kupih do pomladi, ni čuda, ako bomo imeli prihodnje leto zopet sadno drevje vse bolno.

Poleg snaženja moramo misliti že sedaj na gnojenje sadnega drevja. Hlevski gnoj in gnojnica sta najvažnejši gnojili za sadovnjake. Le kadar nam manjka teh dveh, prikupimo umetnih gnojil. Hlevski gnoj je sicer najbolj namenjen njivam, kjer ga podorjemo, vendar ga lahko rabimo tudi za gnojenje sadovnjakov, ako ga raztrosimo v pozni jeseni tik pred dežjem ali snegom. Hlevski gnoj, ki ga raztrosimo ob neugodnem času, da ga prepeče solnce ali izsuše vetrovi, je zavrnjen. Ne trosite gnoja samo okrog debel, ampak enakomerno po vsem sadovnjaku! Naj bo zemlja zmrzla ali tala, pokrita s snežno odejo ali kopna, vedno lahko gnojimo z gnojnico, ne da bi se bilo treba bati kake izgube redilnih snovi. Za gnojenje z umetnimi gnojili velja ista načela in pravila kakor pri travništvu. Večino umetnih gnojil dajemo zemlji jeseni in pozimi.

Konec oktobra in v začetku novembra lahko sadno drevje presajamo, to pa le v toplih legah, na lahki zemlji in ob primernem vremenu. Boljše pa je vobče, ako sedaj izkopljemo jame, sadimo pa prav zgodaj spomladi.

Prav posebno se moramo jeseni zavzeti za mlado sadno drevje, ki je bilo posajeno šele zadnja leta. Predvsem ne smemo pozabiti, da mu pognojimo in ga zavarujemo proti zajcem. Najprej prekopljemo z lopato drevesni kolobar do 1 metra daleč. Kepe puščajmo cele, da pozimi premrznejo. Potem pa kolobar pokrijmo precej na debelo s hlevskim gnojem, ki ga bomo podkopali spomladi. Kdor se pa nikakor ne more odločiti, da bi prekopal kolobar, naj vendar vsaj ne opusti gnojenja. Nazadnje je treba vsaj jabolčna debela na katerikoli način zavarovati proti zajcem. Mazilo ni nobeno popolnoma zanesljivo. Slama, trnje, česlo, pripravne deske i. dr. so taka sredstva, ki so zanesljiva, ako so pravilno pritrjena ob deblu.

V drevesnici ta mesec ni posebnega dela, razen da pripravimo zemljo za prihodnji letnik in za sejalnico, kakor je bilo že povedano v navodilih za oktober. Kjer zapade po navadi velik sneg, moramo enoletne cepljence privezati na palice. To pa je mogoče izvršiti le v prav majhnih drevesnicah, kjer je par sto drevesc.

Izmed sadnih škodljivcev najlažje zatiramo v tem mesecu krvavo uš. Malega in velikega pedica, tudi najuspešneje lovimo v temle času, ko brezkrila samica leze po deblu v krono in zalega tam na popje jajčeca.

Jesensko in zgodnje zimsko sadje zori v sadnih shrambah. Vsled neugodnega vremena in slabe shrambe večkrat tudi gnije. Najmanj enkrat na teden je treba pregledati zalogo, po potrebi sadje razbrati in shrambo prezračiti. Svež, mrzel zrak, snaga in red so najboljša sredstva, da se sadje ohrani dolgo sveže in zdravo. Praktični sadjar.

Naša zunanja trgovina v avgustu. Po uradnih podatkih je napram predhodnemu mesecu narastel uvoz in izvoz. Vrednost uvoza se je povečala od 120,6 milijona zlatih kron na 134,3 milijona zlatih kron v avgustu. Izvozna vrednost je narasla v isti dobi od 77,4 milijona na 88,3 milijona zlatih kron. Pasivnost bilance se je torej povečala od 43,2 milijona zlatih kron v juliju na 46 milijonov zlatih kron v mesecu avgustu.

Svetovna žetev. Mednarodni institut za poljedelstvo cenil svetovno žetev pšenice na 822 milijonov meterskih stotov, rži na 295, ječmena na 241 in ovsa na 511 milijonov stotov. Te številke so večje od povprečnega predvojnega donosa (razen pri rži). Upoštevana pa ni Rusija.

Pospješevanje gradbenega gibanja. V prepričanju, da more rešiti problem stanovanjske bede samo gradbeno gibanje in sicer na privatno inicijativo, je stopila vlada v stik z zainteresiranimi krogi, s katerimi je bil sklenjen sporazum, da dovoli vlada za zgradbo stanovanjskih hiš 100 milijard kron državne podpore. Poled tega je izdelan zakonski načrt, ki predvideva za nove gradbe znatne davčne olajšave. Tri tretjine vseh izdatkov za zgradbo so popolnoma davka proste, poleg tega da se za nove zgradbe, ako služijo stanovanjskim namenom, za dobo 50 let opušča vsak davek in uživajo take zgradbe tudi glede občinskih doklad posebne olajšave. Na ta način upa vlada, da bo pospešila stavbeno gibanje in tem potom najbolj pripomogla do čimprejšnje rešitve stanovanjske bede.

Neomejen izvoz naših kron v potniškem prometu. Zaradi olajšave potniškega prometa namerava naša vlada izdati naredbo, s katero bo po pismenem dovoljenju Narodne banke dovoljen neomejen iznos kron. Iznos tujih plačilnih sredstev je že izza februarja 1923. dovoljen v neomejeni količini.

Dunajski trg. Živina: voli 11.200 do 17.000, biki 11.300—17.000, krave 11.1000 do 15.000, teleta 20—25.000, koze 8—10.000, ovce 6—10.500, pitane svinie 22.500—27.000, mesne svinje 24.500—27.500, klavni konji 3500 do 12.000 K za kg žive teže. Meso: goveje 16.000—40.000, telečje 24—46.000, zrezek 48—64.000, svinjsko 32.000—50.000, povojeno 30—48.000, ovčje 16—30.000, slanina 32.000 do 34.000 K za kg. Jajce 1800—1900 K komad. Sirovo maslo 42—66.000, skuta 16—24.000, jedilno olje 22—28.000 K za kg. Sadje: jabolka 2500—6000, hruške 2—8000, grozdje 8000 do 16.000, češplji 3600—4400, orehi 9—20.000, lešniki 18—22.000, kostanji 9—10.000, brusnice 16—20.000 K za kg. Perutnina: kokoši 24—30.000, golobi 10—12.000 K za komad. Zelenjava: krompir 800—1200, zelen grah 12—16.000, zelen fižol 6—9000, kumare 6000 do 7000, paprika 2—4000, paradižniki 2—3000, jedilne buče 1800—2800, zelje 900—1400, kisló zelje 3—3200, špinata 1800—2800, hren 16.000 do 25.000, čebula 1500—2000, česen 3—6000 K za kg. Žito: pšenica 3350—3450, rž 2650 do 2750, ječmen 2450—2750, romunska koruza 2650—2750, oves 2000—2100, ajda 2600—2700, romunsko proso 2400—2500, ješpren 4800 do 5000, fižol 5100—5300, grah 4200—4700, leča 4400—4600 K za kg. Moka: zdrob 6300 do 6400, koruzni zdrob 3900—4000; pšenična „0“ 5700—5800, za kubo 5200—5300, krušna 4400 do 4500, ržena 4000—4100; otrobi pšenični 1175—1250, rženi 1100—1150 K za kg. Krma: sladko seno 140—180.000, kisló 120—150.000, detelja 190—210.000, slama 110—120.000 K za 100 kg.

Tržne cene v Zagrebu. Goveje meso prvovrstno, sprednje 24—25, zadnje 26—27 Din; goveje meso druge vrste, sprednje 21—23, zadnje 22—25 Din; teletina, sprednja, 25—28, zadnja 27—30 Din; svinjsko meso 36, špeh surov 33,50, mast 35—37, prekajeno meso 40 do 45, prekajeni špeh 40—45 Din. — Kokoši 20 do 35, piščanci 25—70, race 30—40, pitane gosi 125—200, nepitane gosi 50—85, purani 135 do 175, purice 60—125 Din. — Pesa 2,50—3, čebula 2—3, česen 10—12, zelen grah 3—7,50, hren 15—20, kumare 3—5, zelje 1,50—2,50, kisló zelje 5—6, krompir 1,15—1,50, kolerabe 1,50—3,50, korenje 1,50—7,50, kislá repa 3 do 4, glavasta solata 1—2,50, endivija 0,50—1,50 Din kilogram. — Mleko 3,50—4 Din liter, svež sir 7,50—10, suh sir 15—17, ovčji sir 30—35, surovo maslo 40—70 Din kilogram. — Jajca 1,50—2 Din komad. — Jabolka 2,50—8, hruške 3—10, slive 2,50—3, orehi 15—18 Din kilogr.

Žitne cene v Zagrebu. Pšenica 350—370, rž 320—330, ječmen 250—270, oves 275—300, koruza 280—300 Din za 100 kg. Moka (nule-rica) po 6—6,50 Din kilogram.

Borza. Dunaj, 22./X. Dolar 70,560, 10.000 nemških mark 0,013, funt šterling 317,200, francoski frank 4105, lira 3130, dinar 847, 10.000 poljskih mark 430, švic. frank 12,540, češka krona 2089, ogrska 2,35 avstr. kron.

Curih, 22./X. Avstr. krona 0,0079, lira 25,12, češka krona 16,62, ogrska 0,0306, dinar 6,85, poljska marka 0,0006 cent.

Berlin, 22./X. Avstr. krona 557,000, funt šterling 180 milijard, dolar 35 milijard, dinar 450 milijonov mark.

RAZNE VESTI

Koliko se v Avstriji pokadi. Leta 1922 je 11 tobačnih tovarn izgotovilo 235,270.000 cigar, 4.042,571.000 cigaret in 47,81 centov tobaka. Od tega se je prodalo pri nas 169,695.000 smotk za 40,57 milijard, 3,599,954.000 svalčic za 287,67 milijard, 45,959 centov tobaka za 124,74 milijard in 1270 centov tobaka za njihlanje v vrednosti 0,40 milijard kron. Strašanske številke.

Koliko je na svetu ljudi. Iz zadnjih podatkov londonskega statističnega urada je razvidno, da biva na celem svetu 1 milijarda 800 milijonov ljudi. Naveč prebivalcev ima Azija, in sicer 910 milijonov, Evropa jih ima 470, Amerika 182, Afrika 160 in Avstralija s Polinezijo 60 milijonov. Ako se tej vsoti 1782 milijonov prišteje še število prebivalcev nekaterih otokov, o katerih nimamo točnih podatkov, lahko računamo število celokupnega človeštva na 1.800.000.000 ljudi. Pred 30 leti je bilo na svetu samo 1.500.000.000 ljudi in je torej število kljub svetovni vojni naraslo za 300 milijonov.

Japonska potresna katastrofa. Po policijskih poročilih se je povodom potresa v Tokiju vžgalo 316.000 hiš, t. j. 71% skupnega števila stanovanj v glavnem mestu. Število ponesrečenih se ceni na 1,356.000, t. j. 67% skupnega prebivalstva. Do 6. septembra je znašalo število zgorelih nad 60.000. V Jokohami je bilo od 85.000 hiš uničenih 90%. Sodi se, da število žrtev dosega 110.000, t. j. četrtina prebivalstva. Do 5. t. m. so našteali nad tisoč potresnih sunkov. Pokrajina nesreče se raztega 160 km od severa proti jugu in 200 km od vzhoda proti zapadu. Obsega 5 velikih mest s številnimi kraji, v katerih je bilo 6 milijonov prebivalcev. Notranje ministrstvo in županstvo v Tokiju že proučava nov načrt za zgradbo in regulacijo mesta in dementirajo se vesti, da bi se prestolnica premestila kam drugam.

Pošiljanje otrok po pošti. Londonska pošta je uvedla posebno novost na pošti. Prevaža tudi otroke na večje daljave in jamči za zanesljivo izročitev „priporočenega blaga“. Stvar je čisto enostavno urejena. Mali potnik z naslovom se odda s spremnico poštnemu uradniku, ki posluje z njim tako kakor z drugimi poštnimi pošiljkami. Ob velikonočnih praznikih je mnoga Londončanka tako poslala otroke sorodnikom in znancem, pa se je pokazalo, da je

tako pošiljanje jako praktično, posebno v današnjih dragih časih.

NAŠE KNJIGE

Aljaževa Slovenska Pesmarica I. in II. del. Tisk in založba Družbe sv. Mohorja na Prevaljah. III. izdaja. Stane vsak del za ude broširan Din 20,—, za neude Din 26,70, vezan 7 Din več. Nobena zbirka napevov ni zanesla tako globoko in tako na široko slovenske umetne in narodne pesmi kot Aljaževa Pesmarica. Že II. izdaja je popolnoma pošla, neprestano pa dohajajo nova naročila za Pesmarico. Zato je Mohorjeva družba priredila novo, III. izdajo. Iz te pa je izločila nekaj pesmi, ki jih je povojna doba sama črtala ali pa so jih izločili glasbeniki kot manj prikladne. Namesto njih pa so se privzele v zbirko nove pesmi raznih skladateljev. Za sedaj to izdanje samo objavljamo in opozarjamo nanje za pesem vneto občinstvo.

Križana usmiljenost ali življenje sv. Elizabete. Spisal dr. Alban Stolec. Z dovoljenjem pisateljevim poslovenil p. Hrizogon Majar. III. izdaja. Izdala in založila Družba sv. Mohorja na Prevaljah. Cena broš. za ude Din 18,—, za neude Din 24,—, vez. 7 Din več. Ni bilo brez povoda, da je Mohorjeva družba priredila še III. izdajo življenjepisa te velike svetnice, ki je umela do dna Zveličarjevo zapoved o ljubezni do bližnjega. Zdi se nam, da je za našo materijalistično dobo nujna potreba vprav tako čtivo. Slovenci nimamo skoro nič življenjepisov (monografij) svetnikov, ki jih človek bere kot povest in se neslutno v njegovo dušo naseljuje dobroti, ki jo sedanja doba peha v

Bratje in sestre ne spite!

kot. Vse premalo se pečamo s svetniškim, junaškim življenjem in zato tako malo junaških značajev, tako malo poglobljenega, iskrenega krščanstva. Če si s tega stališča ogledamo Elizabeto, se nam bo zazdela velika, heroična in bomo kako preprostost, ki se nam zdi za našo dobo neumljiva, lahko umeli in si jo razlagali. — **Alban Stolec** jezik je kremenit in zelo težak za dober prevod. V sedanji izdaji je sicer mnogo popravljenega, toda vse še ni. Dolgo in trdo bi bilo, da bi se knjiga po izvorniku čisto prilagodila slovenski govornici. — Knjigo toplo priporočamo.

Listnica uredništva.

Mak, Borovlje. K dopisu iz Borovelj (Kmečki prijatelji) v 39. številu našega lista izjavlja uredništvo, da v dopisu ni imelo namena vmešavati se v zasebne zadeve Šerjakovih dedičev, ampak je bil isti naperjen le proti pristranosti oblasti. — **Zoran.** Dopis iz Glinj ni bil primeren. Ostalo pride v kratkem. — **Rožan 100.** Došlo prepozno. Prvi ni primeren, drugi pa zastarel.

K U P I M

VSAGO MNOŽINO DRV, TRDIH IN MEHKIH, KAKOR TUDI STOJEČ IN STAVBENI LES TER HLODE. PLAČUJEM NAJVIŠJE CENE!

FRANC KROPIVNIK, POSESTNIK IN LESNI TRGOVEC. BOROVLJE-FERLACH

Kjedom jemoj! V slovenskem Korotanu!

Krznarsko robo kupite **najbolje** pri

Franju Rogina

krznarski mojster na

Dunaju, IX., Liechtensteinstr. 18

Kupujem vse količine sirovih kož: lisičje, kunične, zajčje itd. po dnevnih tržnih cenah.

107

Vabilo.

Izobraževalno društvo v Globasnici uprizoni dne 28. oktobra ob 3. uri popoldne pri Soštarju Finžgarjevo igro

Veriga

in burko

Ribičeva hči

Med odmori svirajo tamburaši iz Šmihela. K obilni udeležbi vabi odbor.

110

SLAVENSKA BANKA D. D.

(SLAVISCHES BANK A. G.)

Slovenecem na Koroškem! Vsled ustalitve avstrijske krone si prizadeva vsak, ki ima doma preveč denarja na razpolago, da ga z lepim dobičkom naloži v kak denarni zavod. — Izven češkega ima v Avstriji samo naš jugoslovanski zavod „Slavska banka d. d. v Zagrebu“ svojo podružnico na Dunaju.

Naš jugoslovanski zavod ima: Din. 50.000.000.— **delniške glavnice**, to je preko 40 milijard avstr. kron.
Din. 12.000.000.— **rezerve** ali preko 10 milijard avstrijskih kron.
Din. 125.000.000.— **vlog** ali preko 100 milijard avstrijskih kron.

Širom Jugoslavije ima naš jugoslovanski zavod okoli 20 podružnic in v inozemstvu podružnico na Dunaju in v Ameriki. — Ravnateljstvo omenjenega zavoda pozivlja Slovence na Koroškem, da poverjajo našemu zavodu svoje denarne posle in vlagajo pri njem svoje prihranke, ker si bo naš zavod prizadeval, dati svojim sonarodnjakom večje ugodnosti in na vloge višje odstotke, kakor jih morejo pričakovati od nemških zavodov, ki jih samo izkoriščajo. Zato si je naš jugoslovanski zavod stavil za nalogo, skrbeti v prvi vrsti za dobrobit naših ljudi, ki se nahajajo izven svoje domovine. **Sedež podružnice je**

na Dunaju, I., Augustinerstrasse števil. 8.

102

Austro-Orientalische Transportgesellschaft Dunaj

I., Marc Aurelstrasse 5

se bavi z vsemi špedicijskimi in komisijskimi posli, kakor tudi s posredovanjem za nakup in prodajo.

Neposredna zveza z vsemi večjimi mesti v Jugoslaviji.

Vsak teden dva posebna vlaka v Jugoslavijo.

108